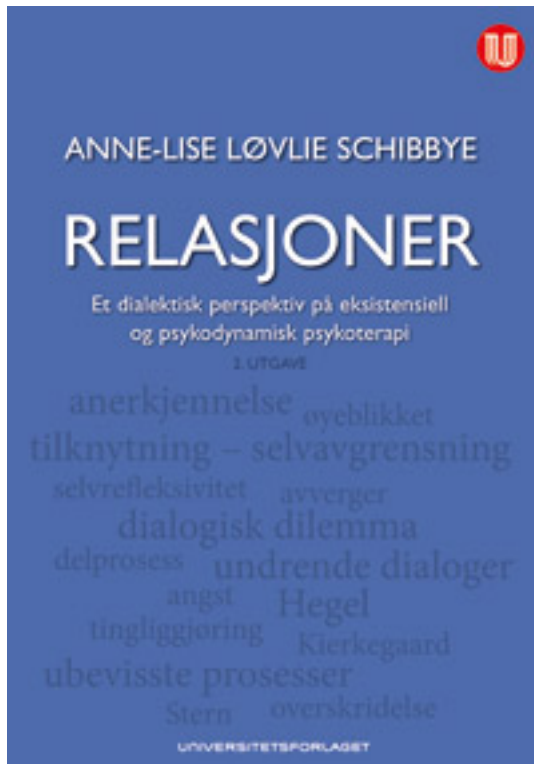

Nedtegnelser fra en lykkelig leser

Anne Grete Hollup

Hvor mange klassikere er det egentlig blant faglitterære utgivelser? Bli med Anne Grete Hollup på hennes lykkelige gjensyn med den ene boken fra studietiden som hun opplevde viet plass til et filosofisk grunnlag for sentrale psykologiske fenomener.

For mange år siden presterte en forlagskonsulent å si at bøker nå var blitt ferskvare. Frekt, syntes jeg, en smule sjokkert. Hvordan var det mulig for en som jobbet i bransjen, en litterær, dannet person, å vise slik ringeakt for åndsverk?

På den tiden sto det i forlagskontrakten at forlaget var forpliktet til å trykke nytt opplag av ei bok som ble utsolgt i nokså umiddelbar tid etter levering i bokhandlene. I dag er ikke nødvendigvis litterære nytgivelser tilgjengelige i bokhandlene, utvalget blir stadig mer begrenset, og bøker trykkes i pocket før året er omme.

Ikke fullt så ille innenfor den faglitterære sjanger, velger jeg fortsatt å tro, men kanskje heller ikke ofte at gode faglitterære verk trykkes i nye opplag etter noen år? Så kan man også tenke at det nok dessverre heller ikke er veldig viktig, de fleste går jo i glemmeboken uansett. For hvor mange klassikere er det egentlig blant faglitterære utgivelser?

En sjelden fagbok

I min bokhylle er det meterlangt mellom de bøkene jeg er villig til å stemple som klassikere, ikke flere enn at de får plass på stuebordet. Av alle de stablene jeg bar med meg hjem fra Akademika, er de virkelig nyttige bøkene en håndfull i tallet. Men det er noen jeg vet at jeg både bør og faktisk har

lyst til å nyllese, fordi dette er litteratur som for meg er utømmelige kilder til faglige dypdykk, fordi jeg vet at jeg etter de første linjene er fanget i fornyet faglig inspirasjon og innsatsvilje. Jeg skal her gjøre mitt beste for å presentere en av disse bøkene, som nå er kommet i redigert opplag: Anne-Lise Løvlie Schibbys *Relasjoner*.

Stilen er så lett og muntlig at jeg fornemmer måten forfatteren trekker pusten, sukker og nøler og strør om seg med småord på

Jeg fikk første gang kjennskap til den gjennom pensumlista på profesjonsstudiet. For meg var det en stor glede, ja, en nesten utrolig åpenbaring at det ble viet plass til norsk faglitteratur av dette kaliberet, for her var de jo representert alle sammen, de tenkerne som formet min ungdoms intellektuelle oppvåkning og dannelse. Jeg skal prøve å la min begeistring smitte, og det gjør jeg av andre grunner enn det redigerte nye opplaget, men bare så det er sagt; Takk, kjære konsulenter og forlagsredaktører på Universitetsforlaget for at dere kjente deres besøkestid denne gangen.

Det norske og det kvinnelige

Det er viktig for meg at forfatteren er norsk. Jeg har lest altfor mange fagbøker og forskningsrapporter som er skrevet av menn, oppvokst i USA, med helt andre referanser og preferanser som forståelsesbakgrunn for sin vinkling på eksistensielle fenomener og psykologisk praksis enn hva jeg egentlig føler for. Jeg med mitt urnorske sinn og europeiske tankegods og verdigrunnlag.

STÅR UT: I min bokhylle er det meterlangt mellom de bøkene jeg er villig til å stemple som klassikere. Men noen er utømmelige kilder til faglige dypdykk, skriver Anne Grete Hollup om Anne-Lise Løvlie Schibbys *Relasjoner*. Illustrasjonsfoto: Arne Olav L. Hageberg

Forfatteren er kvinne. Flere av oss har lest Simone de Beauvoirs *Det annet kjønn*, og verden ble aldri mer den samme. Synd å måtte si det enkelt og bent fram, men skammelig mye psykologisk faglitteratur er skrevet av menn, tatt i betraktning kvinneandelen på studiet og skaren av kvinnelige pasienter på venterommene. Mye av vår faglitteratur er dessuten skrevet av fagfolk med sitt daglige virke i psykisk helsevern for voksne.

Anne Lise Løvlie-Schibbye er, slik jeg forstår det, familieterapeut. Ta en kikk i bokhylla og tell de bøkene som er forfattet av en kvinnelig kollega fra barne- og familiefeltet.

Og likevel er egentlig verken det kvinnelige eller det norske grunnen til min forelskelse. Nei, det rent umiddelbart fengende ved *Relasjoner* er at jeg straks skjønnte at denne boken var skrevet av en sann intellektuell.

Fremmer ettertanken

Forfatteren er kliniker med en klar filosofisk forankring. Løvlie-Schibbye fremtrer i disse håndbok/manual/selvhjelp-tider med noe så sjeldent som et metateoretisk perspektiv. Dette er en bok som fremmer ettertanken. Trist, og helt sikkert farlig å sette disse ordene på trykk, men: Hvor ble det av de intellektuelle i faget? De som leste av sult, heller enn for å samle karakterer og poeng? Er det en følge av tiltakskravet at vi kommer til å velge mellom å bli kliniske praktikere eller teoretisk skolerte og faglig engasjerte forskere? For hva kan grunnen være til at klinisk aktivitet kombinert med et engasjement for den faglige overbygningen er stadig vanskeligere å spore? Har det skjedd en uheldig positivistisk dreining i faget?

Bokens innhold er delt i tre: metateoretisk perspektiv, psykologisk teori og psykoterapeutisk praksis. Alt er skrevet innsiktsfullt og drøftende, uten at forfatteren blir tung. Stilen er så lett og muntlig at jeg fornemmer måten forfatteren trekker pusten, sukker og nøler og strør om seg med småord på. Stoffet er fordøyd og gjennomlevd, og likevel, eller kanskje nettopp derfor, livsfriskt og levende.

Selvet blir til i den annens bevissthet

Stoffet er vårt felles intellektuelle, europeiske tankegods, som vi blir minnet om så altfor sjelden. For når tenkte du sist på Hegel, du som daglig sitter i ditt dialektiske dilemma som familieterapeut? Husker du på at kjærligheten er både opprinnelsen til og resolusjonen av konflikten, og at resolusjonen er moralsk fellesskap. Minnes du det Hegel skrev om dilemmaet, at vi paradoksalt nok finner vår selvstendighet gjennom den andre?

Jeg var i min tid veldig opptatt av hvordan den historiske utvikling skjer dialektisk gjennom teser og antiteser, på den måten vant jeg historisk innsikt, men det er et abstrakt materiale som jeg trenger å bli minnet om. Løvlie-Schibbye bruker dialektikken som et metateoretisk perspektiv for å forstå sentrale psykologiske fenomen. Ja, hun trekker sågar inn Levinas. Og fenomenologien. For i denne bokens første del finnes det ingen positivistiske lettvintheter. Det siteres derimot flittig og fornuftig fra Kierkegaard, Sartre og Heidegger.

Relasjoner er bokens anliggende. Forfatterens forutsetning for å forstå relasjoner blir å fordype seg i vår væren, i eksistensen som grunnlag for essensen. Forfatteren utdyper hva som skjer når mennesket fortaper seg selv i essensen, det på forhånd gitte. Vi blir inautentiske, de andres definisjoner blir våre egne. For Løvlie-Schibbye blir avgrensning og manglende selvavgrensning en viktig årsak til utvikling av psykopatologi, fordi det er relasjonen som er hennes anliggende.

Gjenoppdagelser og gjenkjennelser

Bokens første femti sider er en ren lykke av gjenoppdagelser fra min ungdoms tenkning, den ene boken jeg kom over i løpet av studietiden som viet plass til et filosofisk grunnlag for sentrale psykologiske fenomener som selvrefleksivitet (på motespråk kalt mentalisering), allianse og anerkjennelse, og angst. Boken gir innblikk i en relasjonsforståelse som på dialektisk vis bidrar til forståelsen av selvet.

Når jeg så kommer inn i bokens andre del knytter forfatteren elegant tråder til nyere psykologiske tenkere som Winnicott, Trevarthen, Tronick, Stern, Fonagy, etc. Hun tar meg sågar med til speilnevronene og den siste forskningen på det feltet, på veien ut av Bowlby og tilknytning. Og hele veien får hun alt til å henge sammen så vi blir en eneste stor familie, i et enormt flettverk av tenkere som forfatteren og jeg som leser har tillit til.

Ja, slik er det kanskje, alltid søker vi lesere etter en gjenkjennelse i det vi tar til oss, og likevel, og kanskje nettopp derfor, utvider denne forfatteren min horisont de få timene som er til rådighet for å lese seg litt opp for en stakkars kliniker, så jeg igjen kan fremstå med en troverdig autoritet, med ny blodforsyning.

Treffer ikke like godt

Og da er jeg ved bokens tredje del, som er den mer oppskriftsmessige siden av denne boken, og for min del den svakeste på tross av gode eksempler fra klinisk praksis med gjennomgang og tolkning av dialogen i det terapeutiske rom. Det er ikke alle eksemplene som treffer like godt. De virker en smule hverdagslige. Men det skapes strålende øyeblikk av lesing også her. Det hun her sier om undring, oppleves viktig, og eksemplene hun gir på hvordan undringen nedfeller seg i dialogen, er fine å følge. Dette med de tre prikkene etter våre terapeutiske utsagn som en understreking av våre feilbarlige tolkninger og påpekninger, legger jeg meg på minne. God lesing.